

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. június 3.
(OR. fr)

9651/22

AGRI 219
AGRILEG 88
FOOD 37
SAN 323
PHYTOSAN 22
VETER 51
ENV 514
CLIMA 245
CODEX 10
WTO 102
RELEX 711

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2022. június 3.
Címzett:	a Tanács Főtitkársága
Biz. dok. sz.:	COM(2022) 226 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK az importált mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari termékekre vonatkozó uniós egészségügyi és környezetvédelmi előírások alkalmazásáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2022) 226 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2022) 226 final

Brüsszel, 2022.6.3.
COM(2022) 226 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**az importált mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari termékekre vonatkozó uniós
egészségügyi és környezetvédelmi előírások alkalmazásáról**

1. BEVEZETÉS

2021 júliusában az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament a közös agrárpolitika reformjáról folytatott tárgyalások során felkérte az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő:

[egy] jelentést, amely értékeli az uniós egészségügyi és környezetvédelmi előírások (beleértve az állatjóléti előírásokat, valamint a feldolgozási és termelési módszereket) importált mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari termékekre való alkalmazásának indokoltságát és jogi megvalósíthatóságát, valamint meghatározza azokat a konkrét kezdeményezéseket, amelyek a WTO-szabályokkal összhangban biztosítják a következetesebb alkalmazásukat. Ennek a jelentésnek le kell fednie az összes releváns szakpolitikai területet, a teljesség igénye nélkül beleértve a közös agrárpolitikát, az egészségügyi és élelmiszer-biztonsági politikát, a környezetvédelmi politikát és a közös kereskedelempolitikát¹.

Ez a jelentés erre a felhívásra ad választ. Azonosítja azokat az intézkedéseket, amelyeket az EU több- és kétoldalú szinten, illetve önállóan jelenleg is tesz az importált mezőgazdasági vagy agrár-élelmiszeripari termékekkel kapcsolatos globális környezetvédelmi aggályok vagy lakossági elvárások kezelése érdekében, különös tekintettel az egészségügyi és környezetvédelmi (beleértve az állatjólétet is) előírásoknak az importált termékekre való alkalmazására, valamint az ilyen előírások alkalmazásával kapcsolatos kihívásokra.

A jelentés alapjául egy nyilvános konzultáció² – amelynek keretében több mint 160 érdekelt fél nyújtotta be észrevételeit –, a Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2022. februári irányadó vitája, valamint „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiáról szóló európai parlamenti állásfoglalás³ szolgált.

1.1. A fenntartható élelmiszerrendszerekre való globális átállás szükségessége

Az 1990-es évek közepe óta a főbb környezetvédelmi egyezmények⁴ elfogadásával a modern élelmiszerrendszerek környezetre gyakorolt globális hatásával kapcsolatos ismeretek nagymértékben bővültek, ami az élelmiszer-előállítás és -fogyasztás módjával kapcsolatos társadalmi és etikai aggályok erősödéséhez is vezetett. Globális szinten át kell térni a fosszilis tüzelőanyagoktól kevésbé függő, fenntartható élelmiszerrendszerekre is.

Az élelmiszerrendszerek globális szinten az éves üvegházhatásúgáz-kibocsátás egynegyedéért felelősek⁵, és a biológiai sokféleség csökkenésének fő okai⁶. A globális

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10991-2021-ADD-1/en/pdf>

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13371-Mezogazdasagi-es-elelmiszeripari-termek-behozatala-az-unios-egeszsegugyi-es-kornyezetvedelmi-eloirasok-alkalmazasa-jelentes-hu>

³ [Az Európai Parlament 2021. október 20-i állásfoglalása a tisztességes, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerre irányuló „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiáról](#) (2020/2260(INI)).

⁴ Nevezetesen az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye, a Biológiai Sokféleség Egyezmény és az elsivatagosodás elleni küzdelemről szóló ENSZ-egyezmény.

⁵ IPCC (2020), *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems* (Az éghajlatváltozás és a föld: az IPCC különjelentése az éghajlatváltozásról, az elsivatagosodásról, a talajromlásról, a fenntartható földgazdálkodásról, az élelmezésbiztonságról és az üvegházhatású gázok szárazföldi ökoszisztémákba történő beáramlásáról).

⁶ IPBES (2019), *Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (A

erdőirtás közel 90 %-a a mezőgazdasági földhasználat terjedéséhez köthető, amely a korábban feltételezettnél nagyobb hatást fejt ki⁷. Az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás viszont csökkenti a globális élelmiszerrendszerek rezilienciáját, amelyek így jobban ki van téve az olyan jelentős kihívásoknak, mint a vízhiány, a talajromlás és a szélsőséges időjárási események, ami tovább rontja az élelmezésbiztonságot és növeli a zoonotikus betegségek kockázatát⁸.

Napjainkban világszerte csaknem minden harmadik ember éhezik, vagy nem fér hozzá rendszeresen tápláló és elegendő élelmiszerhez⁹. Ugyanakkor világviszonylatban a felnőtt lakosság közel 40 %-a túlsúlyos¹⁰. Az EU-ban a betegségek és a korai elhalálozás egyik fő oka az egészségtelen táplálkozás¹¹.

Az emberek, az állatok és a környezet egymással szorosan összefüggő egészsége tükröződik az „Egy az egészség” koncepcióban, amely olyan „integrált, egységesítő megközelítés, amelynek célja az emberek, az állatok és az ökoszisztémák egészségének fenntartható egyensúlya és optimalizálása”¹². Az „Egy az egészség” koncepciót olyan globális kötelezettségvállalások és nyilatkozatok is elismerik, mint az Egyesült Nemzetek (ENSZ) antimikrobiális rezisztenciáról szóló politikai nyilatkozata¹³, az ENSZ Környezetvédelmi Közgyűlésének a környezetről és az egészségről szóló 3/4. sz. határozata¹⁴, az ENSZ Egészségügyi Világgözügyűlésének az élelmiszer-biztonságra irányuló erőfeszítések megerősítéséről szóló határozata¹⁵, valamint az ENSZ Környezetvédelmi Közgyűlésének a biológiai sokféleségről és az egészségről szóló 5/11. sz. határozata¹⁶.

biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudománypolitikai platform biológiai sokféleségről és ökoszisztéma-szolgáltatásokról szóló globális értékelő jelentésének összefoglalója a politikai döntéshozók számára), B1. pont, 12. o. Lásd még például Benton, T. G., Bieg, C., Harwatt, H., Pudasaini, R. and L. Wellesley (2021), [Food system impacts on biodiversity loss: three levers for food system transformation in support of nature](#) (Az élelmiszerrendszer hatása a biológiai sokféleség csökkenésére: három eszköz az élelmiszerrendszer természetet támogató átalakításához). Chatham House Research paper. London; A biológiai sokféleségről szóló egyezmény titkársága (2020), [Global Biodiversity Outlook 5](#), Montreal, 64. o.

⁷ FAO (2021), *COP26: Agricultural expansion drives almost 90 percent of global deforestation. FAO Remote Sensing Survey findings* (A mezőgazdaság bővülése felelős a globális erdőirtás közel 90 %-áért. A FAO távérzékelési felmérésének megállapításai) (<https://www.fao.org/newsroom/detail/cop26-agricultural-expansion-drives-almost-90-percent-of-global-deforestation/en>).

⁸ UN Environment Programme and International Livestock Research Institute (2020), [Preventing the Next Pandemic: Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission](#) (A következő pandémia megelőzése: Zoonotikus betegségek és a fertőzési lánc megtörése), Nairobi.

⁹ FAO, IFAD, UNICEF, WFP és WHO (2021), *The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for affordable healthy diets* (Az élelmezésbiztonság és a táplálkozás helyzete a világban, 2021. Az élelmiszerrendszerek átalakítása a megfizethető, egészséges étrendek érdekében) (<https://www.fao.org/3/cb4474en/online/cb4474en.html>).

¹⁰ WHO (2021), *Fact sheets: Obesity and overweight* (Tájékoztatók: Elhízás és túlsúly) (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>).

¹¹ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/eu-burden-non-communicable-diseases-key-risk-factors_en

¹² WHO (2021), *Tripartite and UNEP support OHHLEP's definition of 'One Health'* (Az OHHLEP „Egy az egészség” fogalom meghatározásának háromoldalú és UNEP támogatása) (<https://www.who.int/news/item/01-12-2021-tripartite-and-unesp-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>).

¹³ <https://digitallibrary.un.org/record/845917?ln=en>

¹⁴ https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30795/UNEA3_4EN.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁵ https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA73/A73_R5-en.pdf

¹⁶ https://www.unep.org/environmentassembly/unea-5.2/proceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5.2?%2Fproceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5_2

Az élelmiszerrendszerekkel foglalkozó, 2021. szeptemberi ENSZ-csúcstalálkozó, amelyen széles körű globális konszenzus alakult ki arról, hogy a fenntartható és reziliens élelmiszerrendszerekre való átállás alapvető fontosságú bolygónk válságának kezeléséhez és valamennyi fenntartható fejlődési cél megvalósításához, lendületet adott a globális változásnak, amelyre sürgősen szükség van. Számos ország ismertette a mezőgazdaság és az élelmiszerrendszerek fenntarthatóságának javítására irányuló nemzeti megoldásait¹⁷.

Ugyanebben a szellemben a G20-ak¹⁸ vezetői által 2021 októberében Rómában elfogadott nyilatkozat elismeri, hogy „a fenntartható élelmiszerrendszerek előmozdítása – többek között a globális, regionális és helyi élelmiszer-értékláncok és a nemzetközi élelmiszer-kereskedelem megerősítésével – nemcsak az élelmezésbiztonsághoz járul hozzá, hanem jelentős mértékben hozzájárul az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése terén egymással összefüggő globális kihívások kezeléséhez is”¹⁹.

1.2. A fenntartható élelmiszerrendszerekre vonatkozó uniós stratégia

Az EU fenntartható élelmiszerrendszerek felé vezető útját „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia²⁰ vázolta fel, amelyet a biodiverzitási stratégiával²¹ együtt 2020 májusában tettek közzé az európai zöld megállapodás²² részeként. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégia meghatározza a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszer menetrendjét, amelyhez minden szereplőnek – köztük a fogyasztóknak is – erőfeszítéseket kell tennie az új és szigorúbb egészségügyi, környezetvédelmi és állatjóléti előírásokhoz való alkalmazkodás érdekében. Az átalakulásnak jobb fenntarthatóságot kell eredményeznie, miközben megőrzi és fokozza a biológiai sokféleséget, illetve előmozdítja a biológiai sokféleséget támogató gazdálkodási rendszereket.

Az új közös agrárpolitika célja, hogy iránymutatást és támogatást nyújtson az európai mezőgazdasági termelőknek – köztük a mezőgazdasági kistermelőknek – a környezeti és éghajlati teljesítményük javításához egy eredményorientáltabb modell segítségével.

Az élelmiszerrendszerek fenntarthatósága globális kérdés, és az EU egyedül nem képes sikeresen kezelni az élelmiszerek előállításának és fogyasztásának módjával kapcsolatos globális fenyegetéseket. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégia meghatározza az EU azon törekvését, hogy az élelmiszer-kutatás és -innováció terén folytatott nemzetközi együttműködése révén globális vezető szerepet töltsön be az élelmiszerek fenntarthatóságában partnerségek kiépítésével, a fenntartható gyakorlatokat támogató

¹⁷ UN Food Systems Summit (2021), *Member State Dialogue Convenors and Pathways - Food Systems Summit Dialogues* (Az ENSZ élelmiszerrendszerekkel foglalkozó csúcstalálkozója [2021], Tagállami párbeszédet kezdeményező felek és megoldások – Az élelmiszerrendszerekkel foglalkozó csúcstalálkozáson folytatott párbeszéd) (https://summitdialogues.org/overview/member-state-food-systems-summit-dialogues/convenors/?_se=ZWxlbmFhdmVyeUB5YWhvby5jby5law%3D%3D&utm_campaign=Food).

¹⁸ A G20-ak tagjaihoz köthető a mezőgazdasági termékek globális kereskedelmének mintegy 80 %-a és a világ mezőgazdasági földterületeinek 60 %-a.

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/52730/g20-leaders-declaration-final.pdf>

²⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért, COM(2020) 381 final.

²¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia. Hozzuk vissza a természetet az életünkbe, COM(2020) 380 final.

²² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az európai zöld megállapodás, COM(2019) 640 final.

előírások nemzetközi szintű előmozdításával, valamint a kereskedelmi és fejlesztési politikái révén.

1.3. Az EU mint globális szereplő

Az EU a világ legnagyobb exportőre és harmadik legnagyobb importőre az agrár-élelmiszeripari termékek, köztük az akvakultúra terén²³. Az uniós importot olyan termékek uralják, amelyeket többnyire nem belföldön állítanak elő (például kávé, tea, pálmaolaj, trópusi gyümölcsök), szezonálisan termelnek, vagy amelyek termelése korlátozott vagy nem elegendő a kereslet kielégítésére (például szójabab és szójaliszt). Az uniós export az olyan tőzsdei árukból származó termékek teljes skáláját fedi le, mint a tejpor, sertéshús és gabonafélék, valamint a magas hozzáadott értéket képviselő termékek, például borok és szeszes italok, olívaolajok vagy sajtok, ami jelentős kereskedelmi többletet eredményez²⁴.

A nemzetközi élelmiszerpiacok fontos szereplőjeként az EU jelentős hatást gyakorol harmadik (azaz nem uniós) országokra a kereskedelempolitikája révén, illetve azért, hogy képes befolyásolni a globális jelentőségű szabályozások és előírások kidolgozását. Az uniós kereskedelempolitika – más eszközökkel, például az uniós agrár-élelmiszeripari promóciós politikával együtt – felhasználható az uniós agrár-élelmiszeripari termékek magas színvonalával kapcsolatos tudatosság EU-n kívüli növelésére és a fenntartható élelmiszerrendszerekre való globális átállás előmozdítására, összhangban az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival. A Bizottság az Európai Külügyi Szolgálattal is együttműködik a fenntartható élelmiszerrendszerekkel kapcsolatos tájékoztatási tevékenységek terén.

Ennek megfelelően a 2021. februári kereskedelempolitikai felülvizsgálat²⁵ kijelöli az utat egy olyan nyitott, fenntartható és határozott kereskedelempolitika felé, amely a WTO szabályaival összhangban jobban tudja majd formálni a globális változást, valamint tükrözni az EU stratégiai érdekeit és értékeit. Az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás elleni küzdelem az EU legfontosabb prioritásai közé tartozik. Ennek a jövőképek a valóra váltásához minden szinten fellépésre lesz szükség.

Az EU és tagállamai továbbá elkötelezték magukat a fejlesztési szempontú szakpolitikai koherencia mellett. A fejlesztési szempontú szakpolitikai koherencia révén arra törekednek, hogy a szakpolitikákban figyelembe vegyék azokat a fejlesztési célkitűzéseket, amelyek valószínűleg hatással vannak a fejlődő országokra. A fejlesztési szempontú szakpolitikai koherencia célja a különböző uniós szakpolitikák közötti ellentmondások minimalizálása és szinergiák kiépítése, valamint a fejlesztési együttműködés hatékonyságának növelése a partnerországok javára. Amióta a Maastrichti Szerződés (1992) bevezette az uniós jogba, a fejlesztési politikáról szóló új európai konszenzus²⁶ megerősítette az EU elkötelezettségét a

²³ Európai Bizottság (2021), [Agri-food trade in 2020: Report](#) (Agrár-élelmiszeripari kereskedelem 2020-ban: jelentés).

²⁴ 2020-ban az EU-27 agrár-élelmiszeripari kereskedelme 62 milliárd EUR kereskedelmi többletet eredményezett, ami az EU-27 teljes kereskedelmi többlete 28,5 %-ának felel meg (lásd a 23. lábjegyzetet).

²⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A kereskedelempolitika felülvizsgálata – Nyitott, fenntartható és határozott kereskedelempolitika, COM(2021) 66 final.

²⁶ [The new European consensus on development 'our World, our Dignity, our Future': joint statement by the Council and the representatives of the governments of the Member States meeting within the Council, the European Parliament, and the European Commission](#) (Új európai konszenzus a fejlesztéspolitikáról – „A mi

fejlesztési szempontú szakpolitikai koherencia iránt, és azt a fenntartható fejlődési célok partnerországokban történő elérésére irányuló stratégia kulcsfontosságú elemeként ismerte el.

Az EU ugyanakkor nemcsak élelmiszeripari versenyképességének piacaként és forrásként, hanem az élelmiszer-ellátás sokszínűségének biztosítása érdekében is függ a kereskedelemtől. Amint azt az élelmezésbiztonságról szóló közlemény²⁷ is megállapítja, az ukrajnai orosz invázió olyan hiányosságokat tárt fel, amelyek kockázatot jelentenek a globális élelmezésbiztonsági rendszer szempontjából; ezeket a hiányosságokat olyan módon kell kezelni, amely az EU-ban és világszerte elősegíti a fenntartható, reziliens és méltányos élelmiszerrendszerekre való átállást.

2. AZ UNIÓS ELŐÍRÁSOKNAK VALÓ MEGFELELÉS

2.1. Egészségügyi előírások

Az EU szilárd egészségügyi és növényegészségügyi rendszerrel rendelkezik annak biztosítására, hogy az uniós piacon forgalomba hozott valamennyi élelmiszer megfeleljen az emberi egészség magas szintű védelmére vonatkozó követelménynek, valamint hogy megelőzzék a károsítók és betegségek növények és állatok közötti terjedését. Minden agrár-élelmiszeripari behozatalnak meg kell felelnie az uniós egészségügyi és növényegészségügyi követelményeknek vagy azoknak a feltételeknek, amelyek az EU által elismerten egyenértékűek ezekkel²⁸. A szabályok tudományos bizonyítékokon alapulnak, és megfelelően figyelembe veszik a nemzetközi szabványokat a kidolgozási folyamat során.

A harmadik országokból az EU-ba behozott állatok, növények vagy termékek vonatkozó uniós előírásoknak és követelményeknek való megfelelésének ellenőrzése az uniós tagállamok illetékes hatóságai által a nemzeti vámhatóságokkal együttműködésben végrehajtott hatékony ellenőrzési rendszerek révén történik. A behozatali követelmények és az ellenőrzési rendszerek kockázatalapúak, ami azt jelenti, hogy az ellenőrzések hatóköre és intenzitása az egyes állatok, növények vagy termékek által jelentett kockázathoz igazodik. Az ellenőrzések típusa a termékek típusától és a hozzájuk kapcsolódó kockázatoktól (például állati vagy nem állati eredetű élelmiszer) függ, figyelembe véve a tudományos bizonyítékokat, valamint a meg nem felelésre vonatkozó különböző információforrásokat,

világunk, a mi méltóságunk, a mi jövőnk”: A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői, az Európai Parlament és az Európai Bizottság által elfogadott együttes nyilatkozat), Kiadóhivatal, 2018.

²⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az élelmezésbiztonság garantálása és az élelmiszerrendszerek rezilienciájának megerősítése, COM(2022) 133 final.

²⁸ Az élelmiszer-biztonság tekintetében ezt a követelményt az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 2002. január 28-i 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: általános élelmiszerjog) (HL L 31., 2002.2.1., 1. o.) 11. cikke tartalmazza, amely kimondja, hogy „[a] Közösség területére a Közösségben történő forgalomba hozatal céljából behozott élelmiszernek és takarmánynak meg kell felelnie az élelmiszerjog követelményeinek vagy azoknak a feltételeknek, amelyek a Közösség által elismerten egyenértékűek e jog rendelkezéseivel, illetve – ha a Közösség és az exportőr ország között erre vonatkozó megállapodás van – a megállapodásban meghatározott követelményeknek”. Az általános élelmiszerjog olyan keret, amely az élelmiszer-biztonsági politika valamennyi alapvető aspektusát lefedi, az uniós piacon forgalomba hozott élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó valamennyi intézkedésre alkalmazandó, és hatálya alól csak a magáncélú háztartási felhasználásra szánt elsődleges termelés marad ki.

például élelmiszer-eseményeket, állatbetegségek vagy károsítók megjelenését, a határellenőrzések eredményeit és a harmadik országoktól kapott információkat.

Emellett a megfelelési mechanizmus részeként a Bizottság a közzétett éves munkaprogramnak megfelelően ellenőrzéseket – többek között auditokat – végez annak ellenőrzésére, hogy az uniós tagállamok és az EU-ba exportáló nem uniós országok illetékes hatóságai eleget tesznek-e jogi kötelezettségeiknek. A bizottsági ellenőrzések inkább az ellenőrzési rendszerekre, semmint az egyes telephelyekre összpontosítanak.

Az agrár-élelmiszeripari termeléssel kapcsolatos közegészségügyi aggályok azonban nem csak az egészségügyi és növényegészségügyi követelményekkel függenek össze. Az állatgyógyászati készítményekről szóló (EU) 2019/6 rendelet²⁹, amely 2022 januárjától alkalmazandó, számos konkrét intézkedést ír elő az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelem érdekében. Az antimikrobiális szerekkel szemben rezisztens organizmusok nemcsak állati eredetű élelmiszerekből kiindulva, hanem közvetlenül emberről emberre, illetve emberek és állatok között is terjedhetnek. Az antimikrobiális szerek állatokon való körültekintőbb és felelősségteljesebb használatát előmozdító intézkedések támogatni fogják „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia azon célkitűzésének elérését, hogy 2030-ig 50 %-kal csökkenjen a haszonállatoknak szánt és az akvakultúrában használt antimikrobiális szerek teljes uniós értékesítése. Ezzel összefüggésben az állatgyógyászati készítményekről szóló rendelet 118. cikke alapján új követelmények kerülnek meghatározásra az antimikrobiális szereknek az EU-ba történő behozatalra szánt állatokban és állati eredetű termékekben való felhasználásával kapcsolatban. Ezek ugyanis nem kezelhetők növekedésserkentő vagy hozamnövelő antimikrobiális szerekkel, illetve az EU-ban bizonyos humán fertőzések kezelésére fenntartott antimikrobiális szerekkel.

2.2. Környezeti és állatjóléti előírások

Az uniós piacon forgalomba hozott valamennyi importált élelmiszernek meg kell felelnie a végtermékekre vonatkozó uniós előírásoknak, amelyek attól függetlenül alkalmazandók, hogy belföldön előállított vagy behozott termékről van-e szó. A termékek előállítás módjára vonatkozó követelmények (a továbbiakban: feldolgozási és termelési módszerek) azonban általában nem vonatkoznak az importált termékekre. Az uniós jogban jelenleg nincsenek olyan általános (horizontális) rendelkezések, amelyek a hazai vagy importált élelmiszeripari termékekre alkalmazandó környezetvédelmi vagy – általánosabban – fenntarthatósági követelményekre vonatkoznának.

A feldolgozási és termelési módszerekről szóló rendeletek gyakran alkalmazandók a környezetvédelem vagy az állatjólét területén, ahol a környezeti hatás korlátozására vagy az etikai aggályok kezelésére irányuló intézkedések nem magához a végtermékhez, hanem az adott termék előállításához kapcsolódnak. Ezért ha ilyen előírások vonatkoznak a behozatalra, azok de facto „szabályozzák” a külföldi termelési folyamatot, amennyiben az érintett termékeket a szabályozó ország piacán kívánják értékesíteni. Ráadásul előfordulhat, hogy a feldolgozási és termelési módszerek még a végtermék fizikai jellemzőit sem befolyásolják. Ilyen esetekben a „nem termékhez kapcsolódó folyamat és termelési módszerek” kifejezés használatos.

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/6 rendelete (2018. december 11.) az állatgyógyászati készítményekről (HL L 4., 2019.1.7., 43. o.).

Bár az EU nem ír elő következetesen ilyen előírásokat az importált termékek tekintetében, bizonyos uniós **állatjóléti jogszabályok** már vonatkoznak a behozatalra. Az EU meghatározza az állatok levágás során való védelmére, valamint az állatok szállítás közbeni védelmére vonatkozó feltételeket. Az 1099/2009/EK rendelet³⁰ előírja az EU-ba húst exportáló harmadik országok számára, hogy az uniós rendeletben foglaltakkal legalább egyenértékű előírásokat alkalmazzanak. E célból a harmadik országok a kiviteli igazolásban igazolják, hogy eleget tettek a levágás során az uniós állatjóléti előírásokkal legalább egyenértékű állatjóléti előírásoknak, és ezt a kereskedelmi partnerek soha nem vitatták. A Bizottság értékeli, hogy az országok a húshigiéniiai auditok során jóvá tudják-e hagyni a fenti igazolást. Hasonlóképpen, az EU-ba behozott állatoknak a vonatkozó uniós követelményekkel összhangban szállításra alkalmasnak kell lenniük, amit a harmadik országoknak az 1/2005/EK rendelet³¹ szerinti hatósági bizonyítványban meg kell erősíteniük. Bizonyos követelményeket a szállítványozóknak is teljesíteniük kell, akiknek engedéllyel kell rendelkezniük és képviseltetniük kell magukat abban a tagállamban, ahol engedélyt kérnek. Az EU bevezette továbbá az étkezési tojások³² állatjóléti jelölésének kötelező rendszerét, amelynek értelmében fel kell tüntetni a termelési módszert (hálós ketrec, szabadtartás, ól stb.).

Végezetül állatjóléti okokból és az uniós polgárok aggályainak eloszlatása érdekében az EU megtiltja a főkatermékek³³ (kivéve az őslakos közösségek által folytatott vadászatból származó termékek), valamint a macska- és kutyaprém, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalát³⁴.

3. NEMZETKÖZI ÖSSZEFÜGGÉSEK

3.1. Nemzetközi kereskedelmi szabályok

A globális kereskedelmi szabályok célja a kereskedelem kiszámítható és megkülönböztetéstől mentes keretének biztosítása, miközben megóvják az egyes országok társadalmi preferenciáinak megfelelő szabályozáshoz való jogát. A fenntartható fejlődés és a környezetvédelem szükségessége a Kereskedelmi Világszervezet alapelvei közé tartozik³⁵. Ez

³⁰ A Tanács 1099/2009/EK rendelete (2009. szeptember 24.) az állatok leölésük során való védelméről (HL L 303., 2009.11.18., 1. o.).

³¹ A Tanács 1/2005/EK rendelete (2004. december 22.) az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelméről (HL L 3., 2005.1.5., 1. o.).

³² A Bizottság 589/2008/EK rendelete (2008. június 23.) az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a tojás forgalmazása tekintetében történő alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 163., 2008.6.24., 6. o.).

³³ Az Európai Parlament és a Tanács 1007/2009/EK rendelete (2009. szeptember 16.) a főkatermékek kereskedelméről (HL L 286., 2009.10.31., 36. o.).

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1523/2007/EK rendelete (2007. december 11.) a macska- és kutyaprém, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának, a Közösségbe történő behozatalának, illetve onnan történő kivitelének tilalmáról (HL L 343., 2007.12.27., 1. o.).

³⁵ A Kereskedelmi Világszervezet létrehozó Marrákési Egyezmény preambuluma szerint a tagok felismerik, „hogy kereskedelmi és gazdasági törekvéseik terén kapcsolataikat az életszínvonal emelése, a teljes foglalkoztatottság, a reáljövedelem, a tényleges kereslet nagy és kitartóan növekvő volumenének biztosítása, az áruk és szolgáltatások előállításának és kereskedelmének növelése érdekében kell alakítaniuk, ugyanakkor lehetővé téve a világ erőforrásainak optimális felhasználását, összhangban a fenntartható fejlődés céljával, óhajtva mind a környezet védelmét és megóvását, mind az ezt szolgáló eszközök erősítését oly módon, ami megfelel igényeiknek és aggályaiknak a gazdasági fejlődés különböző szintjein”.

a szakasz az egészségügyi és környezetvédelmi (beleértve az állatjólétet is) előírások WTO keretében importált termékekre történő alkalmazásának jogszerűségét elemzi.

A WTO nem kérdőjelezi meg az országok azon jogát, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén fellépjenek a környezet vagy a közérkölcös védelme érdekében, beleértve az állatjóléttel kapcsolatos aggályokat. Valójában az elmúlt 20 évben a WTO-hoz a környezettel kapcsolatban benyújtott bejelentések száma több mint kétszeresére nőtt, és 2020-ban elérte az összes bejelentés közel 17 %-át³⁶.

A környezet védelme érdekében bevezetett, nem termékekhez kapcsolódó feldolgozási és termelési módszerekre vonatkozó intézkedések két jól ismert példája az Egyesült Államok egyrészt azon intézkedése, amely tiltja az olyan harmadik országokból importált tonhalat, amelyek nem tudják bizonyítani, hogy halászati módszereik védik a delfineket, másrészt a harmadik országokban a tengeri teknősök védelmét szolgáló technológia alkalmazása nélkül begyűjtött garnélarák betiltására vonatkozó intézkedése. Mindkét intézkedést megtámadták a WTO előtt, és az ítéletek hozzájárultak annak jobb megértéséhez, hogy a WTO joghatósága hogyan kezeli a kereskedelem és a környezet közötti kapcsolódási pontokat³⁷.

Az árukereskedelemmel kapcsolatos átfogó kötelezettségeket és jogokat az 1994. évi Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) határozza meg. Egy árukat érintő intézkedés jogszerűségének értékelése során az első lépés annak megállapítása, hogy az a GATT valamely szabályának hatálya alá tartozik-e. Ez a helyzet áll elő különösen, ha az intézkedés:

- hátrányos megkülönböztetés, ami azt jelenti, hogy az alábbiak valamelyikének hatálya alá tartozik:
 - a legnagyobb kedvezményes elbánásról szóló I. cikk, amely előírja, hogy az egyik WTO-tagból származó termékek nem részesülhetnek kedvezőtlenebb bánásmódban, mint a bármely más országból származó hasonló termékek; vagy
 - a nemzeti elbánásról szóló III. cikk, amely szerint az importált termékek nem részesülhetnek kedvezőtlenebb bánásmódban, mint a hasonló hazai termékek; vagy
- a behozott vagy kivitt termék mennyiségét korlátozó mennyiségi korlátozás (XI. cikk).

Egy intézkedés akkor jelent **hátrányos megkülönböztetést**, ha vagy 1. *de jure* hátrányos megkülönböztetést valósít meg, azaz ha az intézkedés kifejezetten különbséget tesz a termékek között a származás alapján; vagy 2. *de facto* hátrányos megkülönböztetés, azaz amikor az intézkedés látszólag semleges a származás tekintetében, de káros hatással van a különböző WTO-tagországból származó hasonló termékek közötti verseny feltételeire. *De facto* hátrányos megkülönböztetés állhat fenn például akkor, ha a hazai termékek könnyebben

³⁶ WTO Kereskedelmi és Környezetvédelmi Bizottság (2022), [2020. évi környezetvédelmi adatbázis. A titkárság feljegyzése](#), WT/CTE/EDB/20. sz. WTO-dokumentum, 2022. január 28.

³⁷ USA – A garnélarák és egyes garnélarák-termékek tilalma, WT/DS56/AB/R (98–000). sz. WTO-dokumentum (1998. október 12.) [A Fellebbezési Testület jelentése] és a WT/DS58/R. sz. WTO-dokumentum (1998. május 15.) [A vizsgálóbizottság jelentése]; USA – A tonhal behozatalára vonatkozó korlátozások, DS21/R – BISD 39S/155 (1991. szeptember 3., nem elfogadott) [*tonhal-delfin I*] és DS29/R (1994. június 16., nem elfogadott) [*tonhal-delfin II*].

tudnak megfelelni egy bizonyos előírásnak vagy követelménynek, mint a hasonló importált termékek.

Amennyiben a fenti rendelkezések egyikét sem szegik meg, általában nincs szükség további elemzésre, mivel az intézkedés összeegyeztethetőnek tekinthető a GATT-tal. A fenti rendelkezések megsértése esetén az intézkedésre továbbra is vonatkozhatnak a GATT-szabályok alóli, annak XX. cikke³⁸ szerinti általános kivételek. Ebben az esetben az intézkedés fenntartható és összességében a GATT-tal összeegyeztethetőnek tekinthető.

A GATT XX. cikke szerinti indokoláshoz az intézkedésnek:

- ténylegesen a XX. cikkben felsorolt egy vagy több **szakpolitikai célkitűzést** kell követnie („ideiglenes indokolás”). A feldolgozási és termelési módszerekről szóló szabályozással kapcsolatos leggyakoribb indokok az emberi, állati és növényi élet vagy egészség védelme (XX. cikk b) pont), a kimeríthető (élő és élettelen) természeti erőforrások védelme (XX. cikk g) pont), a közerkölcs (XX. cikk a) pont) és a börtönmunka termékei (XX. cikk e) pont). A gazdasági jellegű célkitűzések – például a hazai termelők versenyképességének növelése vagy az egyenlő versenyfeltételek biztosítása – nem szolgáltatnak jogos indokot a GATT XX. cikke alapján a nem termékekhez kapcsolódó feldolgozási és termelési módszerekre vonatkozó intézkedések importra történő alkalmazására;
- meg kell felelniük a **„szükségességi” tesztnek**, amely az alábbi különböző elemek mérlegelését teszi szükségessé:
 - az elérni kívánt célok jelentőségének figyelembevétele a szabályozó tag esetében. Egyes esetekben a tilalom lehet az egyetlen megfelelő eszköz a kívánt cél eléréséhez, például a címkézési követelményhez képest. Ebben a tekintetben a WTO fenntartotta a főtermékek behozatalára vonatkozó uniós tilalmat, mivel az komoly társadalmi aggályokon alapult³⁹. Hasonlóképpen, az EU erkölcsi és etikai okokból tiltja a macska- és kutyaprém behozatalát és forgalmazását⁴⁰. A kereskedelmi partnerek soha nem támadták meg az intézkedést, és úgy vélik, hogy az teljes mértékben összeegyeztethető a WTO jogával;

³⁸ A GATT XX. cikkének a), b) és g) pontja a következőképpen szól:

„Feltételezve, hogy ezeket az intézkedéseket nem a hasonló feltételeket alkalmazó országok önkényes vagy indokolatlan megkülönböztetésének, illetve a nemzetközi kereskedelem leplezett korlátozásának eszközeként alkalmazzák, e megállapodás egy rendelkezése sem értelmezhető úgy, mint amely bármely szerződő felet akadályozza az alábbi intézkedések elfogadásában és fenntartásában:

a) a közerkölcs védelméhez szükséges intézkedések;

b) az emberi, állati vagy növényi élet vagy egészség védelméhez szükséges intézkedések;

[...]

e) a börtönmunka termékeire vonatkozó intézkedések;

[...]

g) a kimeríthető természeti erőforrások megőrzésére vonatkozó intézkedések, amennyiben ezeket az intézkedéseket a nemzeti termelés vagy fogyasztás korlátozásával összefüggésben vezetik be [...].”

³⁹ EB – A főtermékek behozatalát és forgalmazását tiltó intézkedések, WT/DS400/AB/R és WT/DS401/AB/R (2014. május 22.).

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1523/2007/EK rendelete (2007. december 11.) a macska- és kutyaprém, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának, a Közösségbe történő behozatalának, illetve onnan történő kivitelének tilalmáról (HL L 343., 2007.12.27., 1. o.).

- az intézkedés hozzájárulása a célkitűzések eléréséhez, ami azt jelenti, hogy az intézkedésnek alkalmasnak kell lennie a kitűzött célok elérésére vagy az azokhoz való hozzájárulásra;
- nem áll rendelkezésre olyan alternatív intézkedés, amely kevésbé korlátozná a kereskedelmet, ugyanakkor a műszaki és gazdasági megvalósíthatóság figyelembevételével egyenlő mértékben vagy jobban hozzájárulna a kitűzött célok eléréséhez. Például az önkéntes intézkedéseket általában kevésbé kereskedelemkorlátozónak tekintik, mint a kötelező intézkedéseket, és a címkézést kevésbé kereskedelemkorlátozónak tekintik, mint az importtilalmat;
- megfelelnek a XX. cikk „bevezető fordulatában” foglalt feltételeknek, miszerint az intézkedés kialakítása, szerkezete és alkalmazása során nem állhat fenn önkényes vagy indokolatlan megkülönböztetés azon országok között, amelyekben azonos feltételek érvényesülnek, illetve nem állhat fenn a nemzetközi kereskedelem rejtett korlátozása.

Lényegében ahhoz, hogy a GATT XX. cikke alapján indokolt legyen, az intézkedésnek szükségesnek kell lennie egy vagy több érintett szakpolitikai célkitűzés eléréséhez, a hazai és az importtermékeket egyenlő bánásmódban kell részesítenie, és nem tartalmazhat protekcionista elemeket. Figyelembe kell venni az érdekelt felekre, köztük a nemzetközi partnerekre, a közigazgatási szervekre, az importőrökre, az exportőrökre és a felhasználókra háruló terheket és költségeket. Az ilyen intézkedések kialakításakor kellő rugalmasságot kell biztosítani az exportáló országok sajátos körülményeinek és esetlegesen eltérő termelési módszereinek figyelembevételéhez, feltéve, hogy ez egyenlő módon történik, például annak elismerésével, hogy a harmadik országok termelési módszerei az uniós előírásokhoz hasonló hatékonysági szintet biztosítanak.

Az intézkedésnek figyelembe kell vennie a vonatkozó nemzetközi szabályokat vagy előírásokat. Amennyiben az intézkedés eltér ezektől az előírásoktól, meg kell adni az okokat, például a kiegészítő információk meglétét vagy a magasabb szintű védelem biztosítására vonatkozó döntést.

Az intézkedésnek tudományos vagy adott esetben egyéb információkon kell alapulnia (például egy releváns nemzetközi szervtől származó információkon, és tartalmazhat jelentéseket, határozatokat, felméréseket stb.), amelyeknek a megfelelő értékelésből egyértelműen kitűnő, észszerű alapot kell biztosítaniuk az intézkedéshez. Amennyiben az intézkedés az elővigyázatosság elvén alapul (azon az alapon, hogy bizonyos tudományos információk még nem állnak rendelkezésre), az intézkedésnek az összes rendelkezésre álló releváns információn kell alapulnia, biztosítania kell a teljesebb értékeléshez szükséges információk beszerzését, illetve lehetővé kell tennie a felülvizsgálatot.

A globális dimenzióval rendelkező és a nemzetközi közösség legalább egy része által nemzetközileg elismert aggályokat (például éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség csökkenése, antimikrobiális rezisztencia) nagyobb valószínűséggel fogadják el jogos intézkedési indokként.

A GATT fenti szabályait továbbfejleszti a kereskedelem technikai akadályairól szóló megállapodás (TBT-megállapodás), amely szabályokat tartalmaz a megkülönböztetésre (2.1. cikk) és a szükségességre (2.2. cikk) vonatkozóan. Meghatározza, hogy a műszaki szabályok

nem korlátozhatják jobban a kereskedelmet annál, mint ami a jogszerű célok, például a nemzetbiztonsági követelmények teljesítéséhez szükséges, valamint meghatározza a megtevéstől gyakorlatok elkerülését, továbbá az emberi egészség vagy biztonság, az állati vagy növényi élet vagy egészség, illetve a környezet védelmét. Műszaki szabályaik kidolgozásakor a WTO-tagoknak többek között figyelembe kell venniük a rendelkezésre álló tudományos és műszaki információkat.

A TBT-megállapodás nem vonatkozik a nem termékekhez kapcsolódó feldolgozási és termelési módszerekre vonatkozó szabályozásra (mivel az 1. mellékletben szereplő fogalom meghatározás a „termékjellemzőkre vagy azok kapcsolódó folyamataira és termelési módszereire” utal). Vonatkozik azonban azokra az intézkedésekre, amelyek a terminológiával, szimbólumokkal, csomagolással, jelöléssel vagy címkézéssel foglalkoznak, mivel azok egy termékre vagy feldolgozási vagy termelési módszerre vonatkoznak. Ha egy intézkedés a TBT-megállapodás hatálya alá tartozik, e keret alapján kell elemezni. A GATT XX. cikke nem alkalmazandó a TBT-megállapodás megsértése esetén, mivel a GATT XX. cikkének elemei már ténylegesen beépültek a TBT-megállapodás 2.1. és 2.2. cikkébe.

A GATT XX. cikkének b) pontját hasonlóképpen továbbfejleszti az egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések alkalmazásáról szóló megállapodás (SPS-megállapodás), amely az indokolatlan megkülönböztetésre (2.3. és 5.5. cikk) és a szükségességre (2.2. és 5.6. cikk) vonatkozóan is tartalmaz rendelkezéseket. Amint azonban az A. mellékletében szerepel, az SPS-megállapodás csak a szabályozó tag területén felmerülő bizonyos konkrét kockázatokra vonatkozik.

Következésképpen, feltéve, hogy a fent említett feltételek mindegyike teljesül, a feldolgozási és termelési módszerekről szóló nemzeti szabályozást összeegyeztethetőnek lehet tekinteni a WTO szabályaival.

3.2. Nemzetközi egészségügyi és környezetvédelmi előírások és kötelezettségvállalások

Az agrár-élelmiszeripari termékek nemzetközi kereskedelmének az elmúlt évtizedekben történt bővülése miatt nemzetközi szintű előírások kidolgozására van szükség a nemzetközi csere megkönnyítése érdekében. Számos nemzetközi szervezet fontos szerepet játszik az élelmiszerekre vonatkozó globális előírások kidolgozásában, különös tekintettel az élelmiszer-biztonságra és a fogyasztóvédelemre. Nincs azonban olyan külön fórum, amely az élelmiszerekre vonatkozó fenntarthatósági/környezetvédelmi előírások kidolgozásával foglalkozna. Az alábbi áttekintés az élelmiszer-termeléssel kapcsolatos egészségügyi és környezetvédelmi előírások és kötelezettségvállalások területén működő nemzetközi szervezetekre összpontosít. A fent említetteknek megfelelően a globális dimenzióval rendelkező és a nemzetközi közösség legalább egy része által nemzetközileg elismert aggályokat nagyobb valószínűséggel fogadják el jogos intézkedési indokként.

Az élelmiszer-biztonság, valamint az állat- és növényegészségügy területén a WTO által az SPS-megállapodásban elismert három legfontosabb nemzetközi szabványalkotó testület a Codex Alimentarius Bizottság, az Állategészségügyi Világszervezet és a Nemzetközi Növényvédelmi Egyezmény titkársága.

A Codex Alimentarius Főbizottságot (CAC) az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) hozta létre, válaszul az

élelmiszerekkel kapcsolatos lehetséges egészségi veszélyekkel és a nemzetközi kereskedelmet akadályozó nemzeti élelmiszer-biztonsági szabályozások elterjedésével kapcsolatos növekvő fogyasztói aggályokra. Közel 60 éves folyamatos tevékenysége során a CAC több mint 200 élelmiszerszabványt, valamint a higiénia, a címkézésre, a géntechnológiával módosított szervezetekből előállított élelmiszerekre, az antimikrobiális rezisztenciára, az élelmiszerekben előforduló szennyező anyagok és az élelmiszer-adalékanyagok felső határértékeire, valamint a növényvédőszer-maradékok vagy az élelmiszerekben található állatgyógyászati készítmények maradékanyagai felső határértékeire vonatkozó iránymutatásokat és gyakorlati szabályzatokat fogadott el. 2021-ben az antimikrobiális rezisztenciával foglalkozó munkacsoportja tudományosan megalapozott iránymutatást dolgozott ki, hogy lehetővé tegye az antimikrobiális rezisztencia következetes kezelését az élelmiszerlánc egészében.

Az Állategészségügyi Világszervezet (OIE⁴¹) nemzetközi előírásokat határoz meg az állategészségügyre, az állatjólétre és az állattenyésztésre vonatkozóan, beleértve az antimikrobiális rezisztenciát. Az OIE az antimikrobiális rezisztenciával is foglalkozik a négyoldalú szövetségen keresztül, amely a WHO, a FAO, az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) és az OIE közötti konszolidált együttműködés, és amely az antimikrobiális rezisztenciával szembeni globális válaszingyintézkedésekkel kapcsolatos széles körű igények kezelésére vonatkozó alapvető megbízatásukra támaszkodik. A 2021–2025-ös időszakra vonatkozó 7. stratégiai tervében⁴² az OIE hangsúlyozza, hogy bár az állategészségügy és az állatjólét javítása az elsődleges feladata, ez hozzájárul az emberiség jövőjének megőrzéséhez. Emellett az állattenyésztés fenntarthatóságának javítása révén a fenntartható fejlődési célokhoz való hozzájárulás továbbra is az OIE egyik legfontosabb célkitűzése.

A Nemzetközi Növényvédelmi Egyezmény (IPPC) egy több mint 180 ország által aláírt államközi szerződés, amelynek célja, hogy a világ növényforrásait megvédje a károsítók elterjedésétől és behurcolásától, és előmozdítsa a biztonságos kereskedelmet. Az egyezmény a célkitűzései elérésének fő eszközeként bevezette a növényegészségügyi intézkedésekre vonatkozó nemzetközi szabványokat, és ezzel az egyetlen globális növényegészségügyi szabványalkotó szervezetté vált. A 2020–2030-as időszakra szóló stratégiai keretében az IPPC a következő stratégiai célkitűzéseket határozta meg: a) a globális élelmiszerbiztonság fokozása és a fenntartható mezőgazdasági termelékenység növelése; b) az erdők és a környezet védelme a károsítók hatásától; és c) a biztonságos kereskedelemfejlesztés és a gazdasági növekedés elősegítése.

Az EU emellett szorosan együttműködik az Élelmiszer- és Mezőgazdasági Szervezettel (FAO) a mezőgazdaság, a halászat, az erdészet, a biológiai sokféleség, az élelmiszerbiztonság, az élelmiszerválságok és az élelmiszer-biztonság terén. 2021-ben az EU és a FAO stratégiai párbeszéd keretében megállapodott arról, hogy fokozzák az agrár-élelmiszeripari rendszerek átalakítására irányuló közös menetrendjükkel kapcsolatos közös erőfeszítéseket annak érdekében, hogy azok inkluzívabbá, hatékonyabbá, reziliensebbé és fenntarthatóbbá váljanak. A FAO számos iránymutatást tett közzé az akvakultúra

⁴¹ A szervezet megtartotta történelmi rövidítését (OIE – *Office International des Epizooties*).

⁴² https://web.oie.int/download/SG/2020/A_88SG_14_StrategicPlan.pdf

fenntarthatóságáról⁴³, a talajgazdálkodásról és a fenntartható élelmiszerrendszerekről⁴⁴, meghatározva a fenntartható élelmiszerrendszert, megindokolva a holisztikus megközelítést, illetve figyelmet fordítva az agrár-élelmiszeripari rendszerek társadalmi, környezeti és gazdasági szempontjai közötti összefüggésekre, a jelenlegi megközelítések korlátaira és a változás szükségességére.

Az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelemre irányuló hatékony intézkedések meghozatalára irányuló fenti uniós erőfeszítések azt is tükrözik, hogy az ENSZ antimikrobiális rezisztenciával foglalkozó ad hoc ügynökségközi koordinációs csoportja (amelyben a FAO, a WHO és az OIE szakértői is részt vesznek) nemzetközi szinten elismerte, hogy sürgős fellépésre van szükség az antimikrobiális rezisztencia visszaszorításához, kezdve az antimikrobiális szerek állatokat érintő serkentő célú használatának fokozatos megszüntetésével, valamint a humángyógyászat szempontjából legfontosabb antimikrobiális szerek hatékonyságának megőrzését célzó intézkedések meghatározásával.

A Világélelmezés-biztonsági Bizottság (CFS), amely az élelmezésbiztonsági politikák felülvizsgálatával és nyomon követésével foglalkozó ENSZ-fórum, szintén aktívan részt vesz a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállásban⁴⁵.

A biológiai sokféleségről szóló egyezmény 2010–2020-as időszakra szóló, biodiverzitási stratégiai kerete⁴⁶ számos olyan célkitűzést tartalmaz, amelyek relevánsak az élelmiszer-előírások és az élelmiszer-kereskedelem szempontjából, nevezetesen a fenntartható mezőgazdaságra, akvakultúrára és erdészetre vonatkozó 7. célt, valamint a szennyezésre, többek között a tápanyagtöbbletre vonatkozó 8. célt.

A biológiai sokféleségről szóló egyezmény keretében elindított és a FAO által 2000 óta végrehajtott, a beporzókra vonatkozó nemzetközi kezdeményezés a beporzókat fenyegető veszélyek globális szintű kezelésének fő szakpolitikai eszköze. A beporzók az egészséges

⁴³ A FAO [felelősségteljes halászatra vonatkozó magatartási kódexének](#) 9. cikke meghatároz bizonyos elveket a felelősségteljes akvakultúrára vonatkozóan, beleértve az emberi egészségre és a környezetre veszélyes vegyi anyagok akvakultúrában való használatának szabályozását. A FAO számos iránymutatást adott ki a fenntartható gyakorlatokról. Az EU a FAO keretében – az uniós akvakultúrára vonatkozó stratégiai iránymutatásokkal összhangban – jelenleg támogatja a fenntartható akvakultúrára vonatkozó átfogó és ambiciózus iránymutatások irányába tett előrelépést.

⁴⁴ FAO (2018), [Sustainable food systems: concept and framework](#) (Fenntartható élelmiszerrendszerek: koncepció és keret), Róma.

⁴⁵ Lásd például CFS (2014), [Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems](#) (Felelős befektetési elvek a mezőgazdaság és az élelmiszerrendszerek terén), Róma; CFS (2021), [CFS Voluntary Guidelines on Food Systems and Nutrition](#) (A CFS önkéntes iránymutatásai az élelmiszerrendszerekről és a táplálkozásról), Róma; A CFS magas szintű szakértői testülete (HLPE) (2019), [Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition](#) (A fenntartható mezőgazdaság és élelmiszerrendszerek érdekében az élelmezésbiztonságot és a táplálkozást javító agroökológiai és egyéb innovatív megközelítések). [A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security](#) (A Világélelmezés-biztonsági Bizottság élelmezésbiztonsággal és táplálkozással foglalkozó magas szintű szakértői testületének jelentése), Róma; HLPE (2020), [Food security and nutrition: building a global narrative towards 2030](#) (Élelmezésbiztonság és táplálkozás: a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó globális narratíva kialakítása). [A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security](#) (A Világélelmezés-biztonsági Bizottság élelmezésbiztonsággal és táplálkozással foglalkozó magas szintű szakértői testületének jelentése), Róma.

⁴⁶ <https://www.cbd.int/sp/>

ökoszisztémák⁴⁷, különösen az agrár-ökoszisztémák⁴⁸ szerves részét képezik. Nélkülük az állati beporzástól függő termények és vadon élő növényfajok állománya csökkenne, és sokuk végül eltűnne⁴⁹. A beporzók előfordulása és sokfélesége azonban az EU-ban és világszerte csökken, és számos fajt a kihalás fenyeget⁵⁰. A biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó nemzetközi tudományos platform (IPBES) beporzókról szóló értékelő jelentése⁵¹ a földhasználat megváltoztatását, az intenzív mezőgazdasági gazdálkodást és növényvédőszer-használatot, a környezetszennyezést, az idegenhonos inváziós fajokat, a kórokozókat és az éghajlatváltozást tartja a beporzókat fenyegető fő veszélynek.

Továbbá a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (POP) szóló Stockholmi Egyezmény olyan többoldalú megállapodás, amelynek célja az emberi egészség és a környezet védelme a környezetben hosszú ideig változatlan állapotban megmaradó olyan vegyi anyagok ellen, amelyek földrajzilag széles körben elterjednek, felhalmozódnak az emberekben és a vadon élő állatokban, és káros hatást fejtenek ki az emberi egészségre és a környezetre. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának (ENSZ EGB) a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló jegyzőkönyvével⁵² együtt a Stockholmi Egyezmény szigorú nemzetközi rendszereket hoz létre a felsorolt POP-ok tekintetében (az ENSZ EGB jegyzőkönyvében 16, a Stockholmi Egyezményben 31), amelyek között számos növényvédőszer is szerepel. Ezen anyagok gyártását és felhasználását meg kell szüntetni vagy szigorúan korlátozni kell. Annak ellenére, hogy sok POP-ot évekkel ezelőtt betiltottak, a perzisztenciájuk miatt még mindig megtalálhatók a környezetben.

Végezetül az ipari és magánszervezetek önkéntes megállapodásai, kezdeményezései vagy kódexei, valamint a magán fenntarthatósági rendszerek szintén szerepet játszanak a környezetvédelmi és állatjóléti előírások alkalmazásának előmozdításában a globális értékláncokban, különös tekintettel az agrár-élelmiszeripari ágazatban folytatott

⁴⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A beporzókról szóló uniós kezdeményezés (COM(2018) 395 final) és az azt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum, (SWD(2018) 302 final/2).

⁴⁸ FAO (2019), *State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture* (A világ biológiai sokféleségének állapota az élelmiszerek és a mezőgazdaság tekintetében), Róma.

⁴⁹ A jelenlegi növénytermesztés 5–8 %-a, amelynek éves piaci értéke 235–577 milliárd USD (2015-ös adatok) közvetlenül a beporzóknak tulajdonítható (lásd IPBES (2016), 50. megjegyzés, 4. és 154. o.).

⁵⁰ IPBES (2016), *The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production* (A biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudományos platform értékelő jelentése a beporzókról, a beporzásról és az élelmiszer-termelésről), Potts S. G., Imperatriz-Fonseca V. L. and H. T. Ngo (eds), A biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudományos platform titkársága, Bonn. Az IPBES a biológiai sokféleségről szóló egyezmény alapján létrehozott tudományos tanácsadó szerv. Lásd még A biológiai sokféleségről szóló egyezmény (2007), *Pollinators: Key issues* (Beporzók: A fő kérdések) (<https://www.cbd.int/agro/pollinatorkeyissues.shtml>); S. Fryday, K. Tiede and J. Stein (2015), *Scientific services to support EFSA systematic reviews: Lot 5 Systematic literature review on the neonicotinoids (namely active substances clothianidin, thiamethoxam and imidacloprid) and the risks to bees*. EFSA Supporting publication (kapcsolódó közlemény), 2015:EN-756; FAO (2019), *Declining bee populations pose threat to global food security and nutrition* (A méhpopulációk csökkenése veszélyt jelent a globális élelmiszerbiztonság és táplálkozás szempontjából) (<https://www.fao.org/news/story/en/item/1194910/icode/>).

⁵¹ IPBES (2016), lásd az 50. megjegyzést.

⁵² A nagy távolságra jutó, országhatárokon áttérjedő levegőszennyezésről szóló genfi egyezmény kiegészítéseként 1998-ban elfogadott, a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló Aarhusi Jegyzőkönyv.

kereskedelemre. A magán fenntarthatósági rendszerek kezdetben az élelmiszer-biztonság területén jelentek meg, de egyre nagyobb mértékben kiterjedtek a környezetvédelmi és állatjóléti kérdésekre (pl. GLOBALG.A.P.). A magánkezdemenyezések másik példája a fenntartható pálmaolajról szóló kerekasztal⁵³, amely az olajpálma-termelőket, -feldolgozókat vagy -kereskedőket, gyártókat, kiskereskedőket, befektetőket, valamint környezetvédelmi és társadalmi nem kormányzati szervezeteket tömöríti a pálmaolajra vonatkozó globális fenntarthatósági rendszerek kidolgozása és végrehajtása érdekében.

4. AZ UNIÓS FELLÉPÉS TERÜLETEI

4.1. Többoldalú fórumok

Az európai zöld megállapodás hangsúlyozta az olyan globális kihívásokra adandó globális válasz fontosságát, mint az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás, és felszólította az EU-t, hogy folytassa az ambiciózus környezetvédelmi és éghajlat-politikák világszerte történő előmozdítását és végrehajtását. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégia továbbá az EU egyik célkitűzéseként a szabványügyi testületekben a fenntartható élelmiszerrendszerekre való globális átállás előmozdítását és a nemzetközi fenntarthatósági szabványokkal kapcsolatos munka irányítását tűzte ki céljául. A multilaterális fórumokon az EU azok között volt, akik a leginkább síkra szálltak a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállás sürgőssége mellett. Vezető szerepet kell vállalnia a kézzelfogható nyomon követés biztosításában, és ennek eléréséhez a leghatékonyabb eszköz az EU mint fontos szabványalkotó és a világ egyik legnagyobb agrár-élelmiszeripari exportőre és importőre normatív „puha hatalma”. A 3.2. szakasz áttekintést nyújtott a fenntartható agrár-élelmiszeripari rendszerek terén működő szervezetekről és kezdeményezésekről. Ez a szakasz meghatározza a multilaterális szintű fellépés azon fő területeit, amelyek különösen fontosak az EU számára a fenntartható élelmiszerrendszerekre való globális átállással kapcsolatos célkitűzései megvalósításához.

Az élelmiszerrendszerekkel foglalkozó ENSZ-csúcstalálkozót követő intézkedések

Az élelmiszerrendszerek fenntarthatósága olyan horizontális kérdés, amely összekapcsolja a jelenlegi éghajlati és környezeti kihívások többségét. Az olyan területektől eltérően, mint a biológiai sokféleség vagy az éghajlatváltozás, nincs olyan nemzetközi keretegyezmény vagy megállapodás a fenntartható élelmiszerrendszerekről, amely ösztönözné az integrált szakpolitika-fejlesztést és egy politikai döntéshozatalt támogató független tudományos testületet (például az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület vagy a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudománypolitikai platform). Ezzel összefüggésben az **ENSZ élelmiszerrendszerekkel foglalkozó 2021. évi csúcstalálkozója** fontos szerepet játszott az intézkedések megszilárdítása és az élelmiszerekkel kapcsolatos különböző többoldalú megbeszélések terén.

Ennek fényében a Bizottság szakértői csoportot hozott létre annak érdekében, hogy feltárja az élelmiszerrendszerek terén a nemzetközi tudomány-politikai kapcsolódási pontok megerősítésére szolgáló, összekapcsolt és koherens keret szükségességét és lehetőségeit⁵⁴. Az

⁵³ <https://rspo.org/>

⁵⁴ Európai Bizottság (2021), *Everyone at the table: co-creating knowledge for food systems transformation* (Mindenkinek az asztalnál: az élelmiszerrendszerek átalakításával kapcsolatos ismeretek közös létrehozása), Webb, P. és R. Sonnino (szerk.), Kiadóhivatal.

azonosított szükségletekkel összhangban az EU támogatja a Világélelmiszerbiztonsági Bizottság által a tudománypolitikai kapcsolódási pontok terén játszott szerep fejlesztését.

Az EU továbbá elkötelezte magát a javasolt „élelmiszerrendszer-koordinációs központtal” való együttműködés mellett. A FAO által működtetett „központ” koordinációs szerepet fog betölteni az élelmiszerrendszerekkel kapcsolatos ismeretek és szakértelem összegyűjtésében és összekapcsolásában annak érdekében, hogy támogassa a fenntartható fejlődési célok terén nemzeti szinten elért eredményeket, és az elért eredmények felülvizsgálata érdekében két évente áttekintő globális üléseket tart.

Végezetül az EU az élelmiszerrendszerekkel foglalkozó ENSZ-csúcstalálkozó nyomán számos koalícióban/cselekvési kezdeményezésben⁵⁵ vesz részt. Ezzel párhuzamosan előkészíti és közzé fogja tenni az „uniós útvonalat”, amely „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiát általános nemzetközi vita tárgyává teszi, és láthatóbbá teszi az uniós fellépéseket.

Az ENSZ szervei és a Biológiai Sokféleség Egyezmény

Ugyanakkor a Biológiai Sokféleség Egyezmény, a FAO és a 3.2. szakaszban említett más ENSZ-ügynökségek továbbra is szerepet játszanak a fenntartható élelmiszerrendszerek különböző szempontjaival kapcsolatos nemzetközi menetrend előmozdításában azáltal, hogy célokat, iránymutatásokat és ajánlásokat dolgoznak ki a mezőgazdaságban, az akvakultúrában és az élelmiszer-termelésben alkalmazott fenntartható termelési módszerekre vonatkozóan. Az EU továbbra is proaktívan támogatni fog minden olyan kezdeményezést, amely világszerte fenntarthatóbb élelmiszerrendszereket eredményez.

Ebben az összefüggésben különösen fontos a Biológiai Sokféleség Egyezmény részes feleinek 15. konferenciája (COP15), amelynek célja a biológiai sokféleségre vonatkozó, 2020 utáni globális keret elfogadása. A tárgyalások tárgyát képező tervezet⁵⁶ ugyanazokkal a kérdésekkel kapcsolatos célokat tartalmaz, mint az EU biodiverzitási és „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiája, beleértve a tápanyagok és növényvédő szerek használatának csökkentésére irányuló mérhető célokat. Az EU célja, hogy az uniós célokkal összhangban mérhető célokat építsen be az új globális keretbe.

Kereskedelmi Világszervezet

Az EU elkötelezte magát amellyel, hogy megreformálja a **WTO**-t egy fenntarthatóbb és hatékonyabb multilaterális kereskedelmi rendszer kialakítása érdekében. Olyan kezdeményezéseket és fellépéseket folytat, amelyek a WTO különböző funkcióiban előmozdítják az éghajlat-politikai, a környezeti és egyéb fenntarthatósági megfontolásokat. A kereskedelemről és a környezetről folytatott nemzetközi megbeszélések során támogatja az olyan vonatkozó WTO-rendelkezések értelmezését, amelyek elismerik a tagok azon jogát, hogy hatékony válaszokat adjanak a globális kihívásokra, nevezetesen az éghajlatváltozásra, a biológiai sokféleség csökkenésére és a környezetszennyezésre.

⁵⁵ Az EU a következő koalíciókban/cselekvési kezdeményezésekben vesz részt: Food is Never Waste; Healthy Diets from Sustainable Food Systems for Children and All; School Meals Coalition; Tengeri eredetű élelmiszerek; Agroökológia; Az éhezés megszüntetése; Fighting Food Crises along the Humanitarian, Development and Peace Nexus; és a Sustainable Productivity Growth.

⁵⁶ <https://www.cbd.int/article/draft-1-global-biodiversity-framework>

Az EU emellett vezető szerepet játszik a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdéseknek az érintett WTO-bizottságokban való érvényesítésében. A WTO Kereskedelmi és Környezetvédelmi Bizottsága (CTE) a kereskedelmi és környezetvédelmi intézkedések megvitatásának fő fóruma. Az európai zöld megállapodás közzététele óta a Bizottság a CTE minden ülésén előadásokat tartott a kereskedelemmel kapcsolatos jogalkotási javaslatokról.

A 2020 novemberében elindított, a kereskedelmi és környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos strukturált megbeszélések célja, hogy kiegészítsék a CTE és más releváns WTO-bizottságok és -szervek munkáját. A kereskedelmi és környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos strukturált megbeszélések célja a kereskedelemmel kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések megvitatása és az önkéntes fellépések lehetőségeinek feltárása. A megbeszélések számos témát érintettek, többek között egy fenntartható élelmiszerekről és mezőgazdaságról szóló tematikus ülésre is sor került⁵⁷. Az ellátási láncok fenntarthatósága a kereskedelmi és környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos strukturált megbeszélések részét képezi. 2021 decemberében a jövőbeli munka meghatározása céljából sor került a kereskedelmi és környezeti fenntarthatóságról szóló miniszteri nyilatkozat⁵⁸ elfogadására. A társszerzők a globális kereskedelem több mint 86 %-át képviselik, ami azt mutatja, hogy a WTO-nak fontos szerepe van a fenntartható fejlődés előmozdításában. Az EU vezető szerepet játszik a kereskedelmi és környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos strukturált megbeszélések keretében tett erőfeszítésekben.

Ami konkrétan az élelmiszerrendszereket illeti, a WTO-ban nincs olyan külön fórum, ahol koherens megközelítést lehetne kidolgozni a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállás kereskedelmi vonatkozásaival kapcsolatban. Mivel az állat- és növényegészségügyi intézkedésekkel foglalkozó bizottságban (SPS-bizottság) számos megbeszélésre kerül sor az élelmiszer-kereskedelemmel kapcsolatban, az EU aktívan szorgalmazza, hogy az SPS-bizottságban folytatott megbeszéléseket terjesszék ki a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállással kapcsolatos egyéb kérdésekre is a nemzetközi kereskedelem vonatkozásában, és ebből a célból dolgozzanak ki munkaprogramot⁵⁹.

Nemzetközi szabványügyi testületek

Tekintettel arra, hogy a **Codex Alimentarius Főbizottság** (CAC) globális szinten központi szerepet játszik az élelmiszerszabványok meghatározásában, hozzájárulva mind a fogyasztók világszerte történő védelméhez, mind az élelmiszertermékek globális kereskedelmének elősegítéséhez, fontos szerepet játszhat a fenntarthatósági szabványok globális elfogadásában azáltal, hogy környezeti dimenzióval egészíti ki tanácskozásait.

A Codex szabványosítási munkájának egyik fő elve a tudományos alátámasztás és az élelmiszer-biztonsági kockázatelemzés alkalmazása. A Codex szövegeknek tudományos elemzésen kell alapulniuk, amelyet elsősorban a világ minden tájáról származó független szakértőkből álló FAO/WHO szakértői testületek⁶⁰ végeznek. A Codex szabályaival

⁵⁷ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/INF/TESSD/R4.pdf&Open=True>

⁵⁸ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/MIN21/6R2.pdf&Open=True>

⁵⁹ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/G/SPS/GEN1969.pdf&Open=True>

A miniszteri konferencia a WTO legmagasabb szintű döntéshozó szerve, amely általában két évente ülésezik.

⁶⁰ A Codex számára kockázatértékelést végző főbb FAO/WHO szervek a következők: az élelmiszer-adalékanyagokkal foglalkozó közös FAO-WHO szakértői bizottság (JECFA), a növényvédőszer-maradékokkal foglalkozó közös FAO/WHO ülések (JMPR), a mikrobiológiai kockázatok értékelésével

összhangban az egészségvédelem és a méltányos kereskedelmi gyakorlatok szempontjából releváns egyéb (a tudományos kockázatértékelésen kívüli) jogos tényezők is figyelembe vehetők a Codex döntéshozatali folyamata során, feltéve, hogy ezek a tényezők világszerte (vagy regionális szabványok esetében regionális szinten) elfogadhatók⁶¹.

A Codex jövőjével kapcsolatos uniós jövőképet és a fenntarthatósági megfontolások CAC munkájába való beépítésének szükségességével kapcsolatos uniós álláspontot a 2022 februárjában elfogadott tanácsi következtetések⁶² határozták meg. Ezekben a következtetésekben a Tanács elismeri, hogy a CAC döntő szerepet játszik a fenntartható élelmiszerrendszerekre való globális átállás elősegítésében, és felszólít arra, hogy a Codex-tagok által nemzetközi szinten tett kötelezettségvállalásokkal összhangban a fenntarthatósági megfontolások nagyobb hangsúlyt kapjanak a Codex által létrehozott globális élelmiszerszabványokban.

Ugyanakkor e horizontális erőfeszítéseken kívül az EU továbbra is részt vesz a fenntarthatóság szempontjából fontos különböző egyedi Codex-szabványok kidolgozásában.

A CAC-ban képviselt állásponthez hasonlóan az EU továbbra is támogatni fogja az egyéb releváns nemzetközi szabványalkotó szervekkel kapcsolatos munkát. Ez magában foglalja az **IPPC**-nek a jelenlegi éghajlati és környezeti kihívásokra reagáló nemzetközi növényvédelmi szabványokkal kapcsolatos munkáját, valamint az **OIE** arra irányuló erőfeszítéseit, hogy új nemzetközi állatjóléti szabványok elfogadása és a meglévő szabványok végrehajtásának megerősítése révén globális szinten javítsa az állatjólétet, különösen az OIE globális állatjóléti stratégiájának⁶³ támogatásával és az OIE európai állatjóléti platformja harmadik cselekvési tervének (2021–2023)⁶⁴ végrehajtásával.

4.2. Kétoldalú együttműködés és kereskedelmi megállapodások⁶⁵

Kétoldalú együttműködés

Az EU célzott **együttműködést** folytat azokkal a partnerekkel, amelyek hajlandók helyi termelésük fenntarthatóságát és minőségét javítani (ideértve az uniós előírásoknak való megfelelés jobb kezelését és a termékeik globális piaci értékének növelését célzó intézkedéseket). A fejlődő országokkal folytatott együttműködési politikája révén az EU olyan kapacitásépítési programokat támogat, amelyek célja a mezőgazdasági export egészségügyi és növényegészségügyi rendszereinek megerősítése ezekben az országokban. Ebben a tekintetben ezek a programok hozzájárulnak az uniós előírásoknak való megfeleléshez, és támogatják a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállást. Az EU fenntartható kakaóra vonatkozó kezdeményezése az Elefántcsontparttal és Ghánával közösen

foglalkozó közös FAO/WHO szakértői ülés (JEMRA) és a táplálkozással foglalkozó közös FAO/WHO szakértői ülések (JEMNU).

⁶¹ CAC (2019), [Procedural Manual 27th edition, Appendix: General Decisions, Statements of Principle Concerning the Role of Science in Codex Decision-Making Process and the Extent to Which Other Factors Are Taken Into Account](#) (Eljárási kézikönyv, 27. kiadás, Függelék: Általános határozatok, elvi nyilatkozatok a tudománynak a Főbizottság döntéshozatali folyamatában betöltött szerepéről és az egyéb tényezők figyelembevételének mértékéről) FAO/WHO, Róma.

⁶² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6298-2022-INIT/hu/pdf>

⁶³ <https://www.oie.int/app/uploads/2021/03/en-oie-aw-strategy.pdf>

⁶⁴ https://rr-europe.oie.int/wp-content/uploads/2021/10/3rd_action_plan_oie_platform_animal_welfare_europe_adopted.pdf

⁶⁵ Az akvakultúra kivételével a halászati terület nem tartozik ezen elemzés hatálya alá.

kidolgozott olyan ágazati megközelítés példája, amelynek célja – társadalmi, gazdasági és környezeti szempontokat is figyelembe véve – a fenntartható kakaótermelés támogatása ezekben az országokban.

Az EU – az erre hajlandó partnerekkel együtt – elkötelezett amellett, hogy feltárja az együttműködés teljes mezőgazdasági ágazatra való kiterjesztésének lehetőségeit, és támogassa a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállást, amint az „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiában szerepel. E célból a Bizottság 2022-ben szemináriumsorozatot (feltáró megbeszéléseket) szervez harmadik országokkal a közös érdeklődésre számot tartó területek vizsgálata céljából.

Kereskedelmi megállapodások

A WTO egyik alapelve, hogy az országok nem tehetnek különbséget kereskedelmi partnereik között. A kereskedelem a legnagyobb kedvezményes elbánás elve alapján zajlik. A WTO azonban bizonyos kivételeket állapít meg ezen elv alól: például az országok szabadkereskedelmi megállapodásokat köthetnek vagy egyedi vámcsökkentés formájában preferenciális piacra jutást biztosíthatnak a fejlődő országoknak. Az EU számos preferenciális kétoldalú kereskedelmi megállapodást kötött, hogy liberalizálja a harmadik országokkal folytatott kereskedelmet. Valójában az EU-ba irányuló agrár-élelmiszeripari behozatal közel fele⁶⁶ a kereskedelmi megállapodásokban meghatározott szabályok hatálya alá tartozik, ideértve az általános vámkedvezmény-rendszert (GSP), amely az alacsony és alacsonyabb közepes jövedelmű országokra vonatkozó különleges kereskedelmi szabályozás.

A **kétoldalú kereskedelmi megállapodások** elsősorban a kétirányú kereskedelmi és beruházási forgalom növelésének eszközei, de felhasználhatók annak ösztönzésére is, hogy az uniós partnerek előrelépést tegyenek a fenntartható fejlődés és a globális politikák terén. Az EU újabb kereskedelmi megállapodásai ezért külön **fejezetet** szentelnek **a kereskedelemnek és a fenntartható fejlődésnek**, és kötelező erejű kötelezettségvállalásokat tartalmaznak a többoldalú munkaügyi és környezetvédelmi (többek között éghajlat-politikai) megállapodások tiszteletben tartása, valamint annak biztosítása érdekében, hogy a kereskedelem vonzása érdekében ne lazítsanak a munkaügyi és környezetvédelmi előírásokon. Amennyiben a partnerország nem tartja tiszteletben ezeket a feltételeket, a kereskedelmi megállapodás rendelkezik arról, hogyan lehet ez orvosolni. A Bizottság javasolta továbbá, hogy az EU a Párizsi Megállapodásnak való megfelelést valamennyi jövőbeli kereskedelmi megállapodás alapvető elemévé tegye. Következésképpen a párizsi kötelezettségvállalások teljesítésének elmulasztása az ilyen rendelkezéseket tartalmazó megállapodások EU általi egyoldalú felfüggesztéséhez vezethet.

A szabadkereskedelmi megállapodások (Kanada, Közép-Amerika, Kolumbia/Peru/Ecuador, Grúzia, Japán, Korea, Moldova, Ukrajna, Szingapúr, Egyesült Királyság és Vietnám) 2011 óta tartalmazzák a kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezetet. A kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó, 2018. évi 15 pontos cselekvési terv⁶⁷

⁶⁶ 2020-ban a kereskedelmi megállapodások vagy az általános vámkedvezmény-rendszer keretében történő behozatal az agrár-élelmiszeripari behozatal 47,5 %-át tette ki (forrás: Eurostat).

⁶⁷ Európai Bizottság (2018), [*Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of Trade and Sustainable Development chapters in EU Free Trade Agreements*](#) (Visszajelzés és további teendők az uniós szabadkereskedelmi megállapodások kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezetének hatékonyabb végrehajtása és érvényesítése terén).

útmutatást nyújtott az uniós szabadkereskedelmi megállapodások kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezetének hatékonyabb végrehajtásához és érvényesítéséhez. A kereskedelem-politika felülvizsgálatáról szóló közleményben bejelentetteknek megfelelően a Bizottság jelenleg felülvizsgálja ezt a cselekvési tervet, és kitér a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezet végrehajtásának és érvényesítésének valamennyi releváns szempontjára⁶⁸. A stratégiával összhangban az EU-nak valamennyi kereskedelmi megállapodásban biztosítani kell a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezések teljes körű végrehajtását és érvényesítését is.

Az évek során a szabadkereskedelmi megállapodások kiegészültek az **állatjólét** és az **antimikrobiális rezisztencia** terén folytatott együttműködésre vonatkozó kötelezettségvállalásokkal. Az állatjólétet illetően a megállapodások a haszonállatokra összpontosítanak annak érdekében, hogy javítsák a vonatkozó törvények és rendeletek kölcsönös megértését és végrehajtását, valamint az e területtel kapcsolatos információk, szakértelem és tapasztalatok cseréjét. Ami az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelmet illeti, a szabadkereskedelmi megállapodások együttműködést és információcserét irányoznak elő annak érdekében, hogy előmozdítsák az antibiotikumok körültekintő és felelősségteljes használatát az állattenyésztésben és az állategészségügyi gyakorlatban. Az EU emellett támogatja az antibiotikumok növekedésserkentőként való használatának fokozatos megszüntetését.

„A termelőtől a fogyasztóig” stratégia célja annak biztosítása, hogy „valamennyi kétoldalú uniós kereskedelmi megállapodás tartalmazzon egy fenntarthatóságról szóló ambiciózus fejezetet”. A **fenntartható élelmiszerrendszerekről** szóló új **fejezet** a korábbi szabadkereskedelmi megállapodásokban megállapított együttműködési rendelkezésekkel kapcsolatos jó tapasztalatokra épül. Ez a fejezet azonban fontos változást jelent a felek közötti együttműködés paradigmájában, mivel az aktuális megközelítés helyett a teljes élelmiszerláncra kiterjedő holisztikus megközelítés felé mozdul el, és a fenntartható élelmiszerrendszerekre való áttérésre összpontosít. E célból a fenntartható élelmiszerrendszerekről szóló fejezet rendelkezéseket tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az élelmiszer-veszteség és -pazarlás csökkentése érdekében az élelmiszerlánc minden szakaszában – a termeléstől a fogyasztásig – együtt kell működni, fel kell venni a küzdelmet az élelmiszer-csalás ellen, valamint együtt kell működni a többoldalú fórumokon és az élelmiszer-tudományban az állatjólét, az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelem, valamint a műtrágyák és a vegyi növényvédő szerek használatának csökkentése terén. A Bizottság továbbra is javaslatot tesz a fenntartható élelmiszerrendszerekről szóló fejezetre a jövőbeli uniós kereskedelmi megállapodásokban. Chilével már megállapodás született a fenntartható élelmiszerrendszerekről szóló fejezetről, Ausztráliával, Indonéziával és Új-Zélanddal pedig jelenleg folynak a tárgyalások.

A szabadkereskedelmi megállapodások keretében lehetőség van arra is, hogy a **vámkedvezményeket bizonyos előírások teljesítéséhez kössék**, ami nyilvánvalóan attól

⁶⁸ A felülvizsgálat egyik eleme egy olyan összehasonlító tanulmány, amely azt vizsgálja, hogy a világ országai hogyan hajtják végre és érvényesítik a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezetet, illetve – globálisabban – az éghajlat-politikai, szociális és munkaügyi jogszabályokat: Velut, J. B. et al. (2022), [*Comparative Analysis of Trade and Sustainable Development Provisions in Free Trade Agreements*](#) (A szabadkereskedelmi megállapodások kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezéseinek összehasonlító elemzése).

függ, hogy a partnerek elfogadják-e ezeket a feltételeket. Ezt a megközelítést azonban eddig csak egyszer alkalmazták, a Mercosurral kötött szabadkereskedelmi megállapodásban, amely a héjas tojásra vonatkozó vámliberalizációt a tojógyúkokra vonatkozó uniós állatjóléti előírások betartásához kötötte.

Az EU továbbá ambiciózusabb, **mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodást** kötött Grúziával, Moldovával és Ukrajnával. Ezek a megállapodások kötelezettségvállalásokat tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy ezeknek az országoknak a jogszabályait közelítik az uniós joghoz, beleértve az állatjóléti jogszabályokat. Ennek eredményeként az ezekből az országokból importált termékek meg fognak felelni az uniós szabályoknak.

Emellett az EU fokozatosan **stabilizációs és társulási megállapodást** kötött minden nyugat-balkáni partnerrel: Albániával (2009), Észak-Macedóniával (2004), Montenegróval (2010), Szerbiával (2013), Bosznia-Hercegovinával (2015) és Koszovóval⁶⁹ (2016). Valójában ezek a megállapodások képezik az uniós joganyaghoz való igazodás és az uniós piacba való fokozatos integráció jogi eszközét.

Ezen túlmenően az **EU és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás** olyan kötelező erejű konkrét rendelkezéseket tartalmaz, amelyek egyenlő versenyfeltételeket biztosítanak, és kötelezettségvállalásokat tartalmaznak a különböző területeken a védelmi szintek csökkentésének tilalmára vonatkozóan, beleértve a mezőgazdasági vagy az élelmiszer-termelésből származó környezeti hatások kezelését, különösen antibiotikumok és fertőtlenítő szerek használata révén.

A legnagyobb kedvezményes elbánás szabálya alóli megengedett másik kivétel, hogy különleges hozzáférést biztosíthatnak a piachoz a fejlődő országok számára. Azon túl, hogy a szokásos általános vámkedvezmény-rendszer (GSP) az alacsony és alacsonyabb közepes jövedelmű országok esetében a tarifacsoportok több mint kétharmada vonatkozásában részlegesen vagy teljesen eltörli a vámokat, az EU az **általános vámkedvezmény-rendszer Pluszt (GSP+)** kínálja, amely ugyanezeket a vámokat nullára csökkenti az olyan alacsony és alacsonyabb közepes jövedelmű országok esetében, amelyek végrehajtanak 27, az emberi jogokkal, a környezetvédelemmel és a jó kormányzással kapcsolatos nemzetközi egyezményt. 2021 szeptemberében a Bizottság elfogadta az új általános vámkedvezmény-rendszerre (2024–2034) vonatkozó jogalkotási javaslatot. A javaslat többek között az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás hozzáadásával kibővíti az olyan nemzetközi egyezmények jegyzékét, amelyeknek meg kell felelni.

Végezetül, az importált termékek közötti, fenntarthatósági kritériumokon alapuló különbségtétel kereskedelmi kedvezmény hiányában is alkalmazható, azaz akkor, amikor a kereskedelmet a legnagyobb kedvezményes elbánás elve alapján bonyolítják le. A nem preferenciális kereskedelem esetében az EU vámokat alkalmaz a WTO-jegyzékkel összhangban. A GATT uruguayi fordulójával (és más tárgyalásokkal) összefüggésben az EU számos **WTO-vámkontingens** (TRQ) mellett kötelezte el magát, lehetővé téve bizonyos mennyiségek alacsonyabb vám mellett történő behozatalát. E vámkontingensek alkalmazása néha **feltételekhez** kötött. Erre példaként hozhatók fel a WTO kiváló minőségű marhahúsrá

⁶⁹ Ez a megnevezés nem érinti a státusszal kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244. sz. ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

vonatkozó vámkontingensei (ún. „Hilton-kvóta”)⁷⁰, amelyek különböző országok számára hozzáférhetők, és amelyek közül néhány esetében az állatok kizárólag fűvel etethetők.

Kölcsönös elismerési megállapodások

Az EU **külön megállapodásokat** is köthet **harmadik országokkal**. Erre példa az ökológiai gazdálkodás. Az ökológiai termelésről szóló új rendelet⁷¹ értelmében egy termék akkor hozható be az EU-ban ökológiai terméként történő értékesítésre, ha megfelel a nem uniós ország azon termelési és ellenőrzési szabályainak, amelyeket kétoldalú, önálló vagy igazgatási megállapodás az EU-ban alkalmazott szabályokkal egyenértékűként ismer el, vagy rendelkezik a nem uniós országok illetékes ellenőrző hatóságai vagy ellenőrző szervei által kiállított tanúsítvánnyal, amely igazolja, hogy a termék megfelel az uniós szabványoknak.

4.3. Önálló uniós intézkedések

Amint arra „A kereskedelempolitika felülvizsgálata: nyitott, fenntartható és határozott kereskedelempolitika” című közlemény emlékeztet, az EU – egyes esetekben – önálló intézkedéseket hozhat az importált termékek feldolgozási vagy termelési módszereinek környezeti⁷² vagy etikai vonatkozásaival kapcsolatban. Ezek az intézkedések az európai fogyasztók igényeit is tükrözik, akik egyre inkább tudatában vannak az élelmiszer-termelés környezeti, egészségügyi, társadalmi és etikai vonatkozásainak, és igénylik a fenntartható módon előállított élelmiszerek választási lehetőségét⁷³. Hasonló tendenciák figyelhetők meg a világ más részein is, ahol a nemzeti szabályozási rendszerek az importált termékekre vonatkozó, a feldolgozási vagy termelési módszerekkel kapcsolatos szabályozáshoz folyamodnak.

Tekintettel az uniós piac méretére és bizonyos tőzsdei áruk EU-ba irányuló behozatalának mennyiségére, a fenntarthatóbb termelési módszerek felé történő elmozdulás érdekében a külföldi gyártókra vonatkozó egyes uniós követelmények jelentős globális hatást fejthetnek ki⁷⁴.

Bár az agrár-élelmiszeripari behozatalra vonatkozó uniós előírásoknak való megfelelés kihívást jelenthet egyes harmadik országbeli élelmiszer-vállalkozók számára, egy több mint 400 millió fogyasztóval rendelkező nyitott piachoz való hozzáférés, a kereskedelmet megkönnyítő intézkedések, valamint az uniós fogyasztók által más piacokhoz képest fizetett magasabb árak ellensúlyozhatják ezt. Emellett, mivel az EU az élelmiszer-biztonsági szabványok globális mércéjének számít, a megfelelés más, gyakran nagy értékű piacokhoz is

⁷⁰ A Bizottság 593/2013/EU végrehajtási rendelete (2013. június 21.) a kiváló minőségű friss, hűtött és fagyasztott marhahús és a fagyasztott bivalyhús vámkontingenseinek megnyitásáról és kezeléséről (HL L 170., 2013.6.22., 32. o.).

⁷¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/848 rendelete (2018. május 30.) az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek jelöléséről (HL L 150., 2018.6.14., 1. o.).

⁷² Az európai zöld megállapodás kimondja, hogy „[a] vonatkozó uniós környezetvédelmi előírásoknak nem megfelelő importált élelmiszerek nem léphetnek az uniós piacra”.

⁷³ Az Eurobarométer 505. sz. tematikus felmérése. *Making our food fit for the future – Citizens' expectations* (Élelmiszereink felkészítése a jövő kihívásaira – A polgárok elvárásai), 2020. október.

⁷⁴ Például a teljes végső fogyasztásban (az előállított, forgalmazott vagy elfogyasztott termékben, áruban, tőzsdei áruban vagy szolgáltatásban) (externáliaként) megtestesülő erdőirtást vizsgálva egyes modellek úgy számolnak, hogy az uniós fogyasztás a globális részesedés mintegy 10 %-át teszi ki (EK (2019)). A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A világ erdőinek védelmére és helyreállítására irányuló uniós fellépés fokozásáról, COM(2019) 352 final.

hozzáférést biztosít. Ezért annak ellenére, hogy az uniós szabályok szigorúnak tekinthetők, az EU-ba irányuló kivitel továbbra is növekvő tendenciát mutat.

A már hatályban lévő állatjóléti intézkedéseken kívül (lásd a 2.2. szakaszt) számos olyan jogi aktus vagy jogalkotási javaslat készül jelenleg uniós szinten, amelyek célja az állatjólét vagy a környezetvédelem összefüggésében a termelési módszerek korlátozása.

Először is, a Bizottság javaslatot tett az **erdőirtásmentes termékekről** szóló rendeletről⁷⁵ a kötelező átvilágítási szabályok rendszere alapján. A javaslat célja az erdőirtás és az erdőpusztulás megelőzése az uniós piacon forgalomba hozott termékek és tőzsdei áruk, például szója, szarvasmarha, pálmaolaj, kakaó, kávé és fa vonatkozásában. A cél az erdőirtást vagy erdőpusztulást feltételező ellátási láncokból származó termékek fogyasztásának minimálisra csökkentése, valamint a jogszerű és „erdőirtásmentes” tőzsdei áruk és termékek iránti uniós kereslet és az azokkal való uniós kereskedelem növelése. A javaslat az ezen tőzsdei áruk előállításával okozott jogszerű és illegális erdőirtással és erdőpusztulással egyaránt foglalkozik. A gazdasági szereplők és a hatóságok földrajzi helymeghatározási koordinátákkal és műholdas felvételek segítségével történő távellenőrzéssel ellenőrizni tudják majd, hogy a termékek vagy tőzsdei áruk erdőirtásmentes módon kerültek-e előállításra. A termelő és fogyasztó országokkal, valamint a két- és többoldalú fórumokon kialakított partnerségek és a hatékony nemzetközi együttműködés alapvető szerepet játszanak a fenntartható mezőgazdasági termelésre és a fenntartható erdőgazdálkodásra való átállás előmozdításában, valamint a megbízható globális szabványok és fogalom meghatározások azonosítása és elfogadása szempontjából.

A Bizottság 2022 februárjában a **fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról** szóló irányelvre vonatkozó javaslatot⁷⁶ is elfogadta. Ennek az irányelvnek az a célja, hogy előmozdítsa a fenntartható és felelős vállalati magatartást, és általános kötelezettséget rójon a nagyobb vállalatokra (a kkv-k nem tartoznak a javaslat hatálya alá), hogy működésük és vállalatirányításuk során kezeljék az emberi jogokra és a környezetre gyakorolt káros hatásokat. Ez a kötelezettség az EU-n kívüli értékláncaikra is vonatkozik. A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításra vonatkozó szabályok érvényesítése közigazgatási intézkedések – többek között szankciók és megfelelési határozatok –, valamint a javaslatban foglalt kötelezettségek be nem tartásából eredő károkért kártérítést biztosító polgári jogi felelősség révén történne.

Ezen túlmenően „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia kimondja, hogy figyelembe fogják venni „a környezetvédelmi szempontokat az **import tőréshatár** iránti kérelmek elbírálása során olyan **növényvédőszer-hatóanyagok esetében**, amelyek az Unióban már nincsenek jóváhagyva, a WTO előírásainak és kötelezettségeinek való megfelelés mellett”⁷⁷.

⁷⁵ Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az erdőirtáshoz és erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, COM(2021) 706 final, <https://ec.europa.eu/environment/forests/deforestation-proposal.htm>

⁷⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/proposal-directive-corporate-sustainable-due-diligence-and-annex_en

⁷⁷ Lásd a 20. megjegyzést, 18. o.

Az import tűréshatárok a növényvédő szerek maradékanyag-határértékei (MRL-ek), amelyek az EU-n kívül engedélyezett felhasználásokon alapulnak⁷⁸. Ez magában foglalhatja az EU-ban (nem közegészségügyi okokból) már nem engedélyezett anyagokra vonatkozó MRL-ek meghatározását, amelyekre azért lehet szükség, mert a harmadik országok termelőinek az EU-tól eltérő termelési körülményekkel és károsítókkal kell szembenéznük. Ugyanazon anyag ugyanazon növénykultúrán történő felhasználása eltérő lehet. Az import tűréshatárok olyan terményekre is vonatkozhatnak, amelyeket az EU-ban nem termesztenek (például bizonyos egzotikus gyümölcsök vagy zöldségek, kávé, kakaó vagy tea), ezért uniós felhasználás alapján nem került sor MRL megállapítására.

Eddig csak a bevált mezőgazdasági gyakorlatokra és az uniós fogyasztók védelmére összpontosítottak a növényvédő szerekre vonatkozó MRL-ek meghatározásakor, beleértve az import tűréshatárokat. Ez a követelmény továbbra is alkalmazandó. Emellett azonban „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiában foglalt kötelezettségvállalásokkal összhangban az MRL-ek meghatározása során a környezetvédelmi szempontokat is figyelembe fogják venni, beleértve az import tűréshatárokat.

Továbbá, amint azt „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia bejelentette, a Bizottság jelenleg készíti elő az **uniós állatjóléti jogszabályok felülvizsgálatát**, és jogalkotási javaslatokat tervez 2023 végére. Amint azt a Bizottság az „End of Cage Age” európai polgári kezdeményezésre⁷⁹ adott válaszában említette, a Bizottság e jogalkotási javaslatokba olyan rendelkezéseket kíván belefoglalni, amelyek célja a tenyésztések, tojótyúk, borjak, nyulak, jércék, brojler tenyészállatok, tojótyúk tenyészállatok, kacsák, libák és fűrjek esetében a hálós ketrecek, az ólak és a karámok használatának fokozatos megszüntetése és végleges betiltása.

Az importált termékek tekintetében a Bizottság a WTO-szabályokkal összhangban fontolóra veszi olyan szabályok bevezetését, amelyek előírják, hogy az importált termékeket az uniós állatjóléti szabályokkal vagy azok egy részével egyenértékű feltételek mellett kell előállítani, és/vagy előírják az importált termékekre is vonatkozó címkézési követelményt (akár az elhelyezési feltételekre összpontosítva, akár több állatjóléti kritérium alapján).

A Bizottság mérlegelni fogja továbbá, hogy miként lehetne javítani az **állatjóléti címkézést** annak érdekében, hogy az az élelmiszerláncon keresztül és az állatok tenyésztési körülményei iránti növekvő fogyasztói érdeklődésre reagálva elősegítse az érték átadását. Jelenleg az étkezési tojásra vonatkozó, fent említett kötelező előíráson kívül a többi állatjóléti állítás önkéntes, és nagyrészt nem harmonizált uniós szinten⁸⁰, ami gyakran megnehezíti a fogyasztók számára az élelmiszerek címkéjén szereplő különböző állítások megértését. Az uniós állatjóléti platform egyik al csoportja 2021 júniusában következtetéseket fogalmazott meg az állatjóléti címkézésről⁸¹. A Bizottság 2022 áprilisában külső tanulmányt⁸² tett közzé,

⁷⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 396/2005/EK rendelete (2005. február 23.) a növényi és állati eredetű élelmiszerekben és takarmányokban, illetve azok felületén található megengedett növényvédőszer-maradékok határértékéről (HL L 70., 2005.3.16., 1. o.), 3. cikk (2) bekezdés g) pont.

⁷⁹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_hu

⁸⁰ Az egyetlen, uniós szinten harmonizált önkéntes előírások egyrészt a baromfira vonatkozó forgalmazási előírások, amelyek hivatkoznak a tenyésztési módokra (a baromfira vonatkozó egyes forgalmazási előírások tekintetében az 1234/2007/EK tanácsi rendelet végrehajtási szabályainak meghatározásáról szóló, 2008. június 16-i 543/2008/EK bizottsági rendelet, HL L 157., 2008.6.17., 46. o.), másrészt az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó, magas szintű állatjóléti előírásokat tartalmazó uniós szabályok.

⁸¹ https://ec.europa.eu/food/system/files/2021-06/aw_platform_plat-conc_awl-subgroup-conclusion.pdf

amely adatokat gyűjtött a meglévő állatjóléti címkékről, valamint a fogyasztók hozzáállásáról és elvárásairól, és hatásvizsgálatot végez egy állatjóléti címkézéssel szembeni lehetséges uniós jogszabállyal kapcsolatban.

A fent említett egyedi intézkedések mellett a szakpolitikai koherencia maximális biztosítása és a fenntarthatóság valamennyi élelmiszerral kapcsolatos szakpolitikában való általános érvényesítése érdekében „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia előírta, hogy a Bizottság 2023 végéig fogadja el a kiemelt javaslatát, egy **fenntartható élelmiszerrendszerre vonatkozó** horizontális **keretjogszabályt**, amely az EU-ban előállított vagy forgalomba hozott élelmiszerek és a kapcsolódó élelmiszer-ipari műveletek fenntarthatóságát szabályozó közös fogalom meghatározások, valamint általános elvek és követelmények kerete. Az ilyen uniós szintű beavatkozás célja, hogy integrált élelmiszerrendszer-megközelítésen alapuló fenntarthatósági célkitűzések és elvek bevezetésével új alapokat teremtsen a jövőbeli élelmiszerpolitikák számára.

A **fenntarthatósági címkézési keret** a fenntartható élelmiszerrendszerre vonatkozó keretjogszabályok részét fogja képezni. A fenntarthatósági címkézési keret szabályozni fogja a fogyasztók tájékoztatását az élelmiszeripari termékek fenntarthatósági teljesítményéről azok táplálkozási, éghajlati, környezeti és társadalmi szempontjai tekintetében. Ez „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia fontos eleme lehet, amely a termelési minták megváltoztatásából áll azáltal, hogy lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy tájékozott döntéseket hozzanak, és fenntartható élelmiszereket válasszanak.

Végezetül, a **felelős élelmiszer-vállalkozási és marketinggyakorlatokra vonatkozó** önkéntes **magatartási kódex**⁸³ a fenntartható élelmiszerrendszerek felé vezető uniós út szerves részét képezi. Hét ambiciózus célkitűzésből áll, amelyek mindegyike célszámokat és indikatív intézkedéseket foglal magában. Az EU-n belül és kívül egyaránt tevékeny vállalkozások esetében a kötelezettségvállalások elvben az EU-n belüli értékesítések/tevékenységekre vonatkoznak, beleértve a harmadik országbeli (az ezen értékesítéshez/tevékenységekhez kapcsolódó) ellátási láncokhoz kapcsolódó hatásokat. A vállalatok a globális értékesítésük/tevékenységük egészére (és a kapcsolódó ellátási láncokra) vonatkozó kötelezettségvállalásokat is előterjeszhetnek, amit a legtöbb multinacionális vállalat meg is tesz. A kódex 2021 júliusában lépett hatályba, és jelenleg több mint 100 aláírója van.

5. ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK

Napjainkban széles körű egyetértés uralkodik arról, hogy át kell térni a fenntartható és reziliens élelmiszerrendszerekre. Az EU az ambiciózus zöld megállapodásával, illetve az agrár-élelmiszeripari piacok globális szereplőjeként fontos szerepet játszik e globális átállás irányításában. A Covid19-válság és az ukrajnai orosz invázió rávilágított a mezőgazdasági és élelmiszerrendszerek sebezhetőségére, amelyet kezelni kell a fenntartható és reziliens uniós élelmiszerrendszerre való átállás felgyorsításával.

Az ambiciózus egészségügyi, környezetvédelmi és egyéb fenntarthatósági előírások és célkitűzések nem önös uniós érdekeket szolgálnak. Ezek mindegyike hozzájárul a globális

⁸² <https://data.europa.eu/doi/10.2875/676603>

⁸³ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_en

aggályokkal kapcsolatos jogos célkitűzések eléréséhez, összhangban az „Egy az egészség” koncepcióval is.

A globális aggályok globális fellépést igényelnek. Az úttörő szerep bizonyos kihívásokkal és kockázatokkal jár. A jelentés az egészségügyi és környezetvédelmi előírások javítására és előmozdítására irányuló uniós fellépés három fő, egymást kiegészítő területét elemezte.

Az EU továbbra is **többoldalú** erőfeszítéseket fog tenni annak érdekében, hogy támogatást kapjon, és – ideális esetben – globális konszenzust érjen el a fellépés szükségessége és a nemzetközileg elfogadott szabványok tekintetében. Bár az EU és tagállamai számos ilyen fórumon már most is nagy elkötelezettségről tesznek tanúságot, és vezető szerepet töltenek be, az egészségügyi, környezetvédelmi és egyéb fenntarthatósági előírások szigorítása érdekében fontos hosszú távú célkitűzés lesz az intenzívebbé tétel, a hatékonyabb koordináció és a szinergiák kialakítása.

A kereskedelmi megállapodások és a kétoldalú együttműködés lehetőséget nyújtanak arra, hogy ugyanezt tegyék a partnerországok vonatkozásában is. Ambiciózus kereskedelmi menetrendjével az EU már eredményeket ért el ezen a téren. A kereskedelmi megállapodások több mint egy évtizede tartalmazznak egy kereskedelemről és fenntartható fejlődésről szóló fejezetet, valamint az állatjóléttel és az antimikrobiális rezisztenciával kapcsolatos együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket. A jelenleg tárgyalt megállapodások egy olyan, a fenntartható élelmiszerrendszerekről szóló fejezetre irányulnak, amelyet az EU minden jövőbeli megállapodásban javasolni fog.

Az EU továbbra is biztosítani fogja, hogy a fenntarthatósági menetrendje összhangban álljon a bővítési, szomszédsági és fejlesztési politikájával. Ez a harmadik országokra gyakorolt kereskedelmi hatások figyelembevételét is magában foglalja. A kísérő intézkedések – ideértve a finanszírozást, a technikai együttműködést és a kapacitásépítést – fontosak lehetnek a kereskedelmi partnerek fenntarthatóbb gyakorlatokban való részvételének támogatásához, különösen a leginkább sérülékeny helyzetű országok és a szomszédos partnerek esetében, amelyek e területeken ambiciózus kötelezettségeket vállalnak.

Amint azt a fenti értékelés is mutatja, az EU szükség esetén **önállóan** is képes intézkedéseket hozni a globális környezetvédelmi aggályok vagy állatjóléti kérdések kezelése érdekében. A feldolgozási és termelési módszerekről szóló rendeleteket a WTO-szabályok és más nemzetközi kötelezettségvállalások teljes körű tiszteletben tartása mellett kell alkalmazni az e területeken importált termékekre. Az EU által az importált termékek globális környezetvédelmi vagy etikai szempontjainak szabályozása érdekében önállóan hozott egyes intézkedések – még ha teljes mértékben meg is felelnek a WTO szabályainak – továbbra is ellentmondásosak lehetnek a WTO-tagok számára, és a WTO vitarendezési rendszere keretében bármikor megtámadhatók. Azok az intézkedések, amelyekről megállapítást nyert, hogy jogszerűtlenek vagy protekcionista, és nincsenek összhangban az EU nemzetközi kötelezettségeinek és jogainak egyensúlyával, a megtorlás kockázatának tehetik ki az EU-t.

Mindezen okokból a szabályozási javaslatokat eseti alapon kell értékelni a WTO-val való összeegyeztethetőségük tekintetében. Bár a feldolgozási és termelési módszerekre vonatkozó egészségügyi és környezetvédelmi (beleértve az állatjólétet is) követelményeknek az importált termékekre a WTO-val összeegyeztethető módon történő alkalmazására valóban van politikai mozgástér, minden egyes esetet alaposan, egyedileg kell elemezni.

A WTO-val való összeegyeztethetőség kérdésén túl a lehetséges intézkedések eseti elemzése során figyelembe kell venni az ellenőrzési mechanizmusok technikai és gazdasági megvalósíthatóságát is. Mivel harmadik országban alkalmazott termelési vagy feldolgozási módszerek szabályozásáról van szó, az alkalmazásuk ellenőrzésére és érvényesítésére szolgáló megfelelő eszközök megvalósíthatóságát és arányosságát az ezzel járó költségek és hasznok alapján kell értékelni. Ez a dimenzió nagyobb hangsúlyt érdemel.

Következésképpen az importtermékekre is ki lehet terjeszteni az uniós termelési előírásokat, feltéve, hogy erre a vonatkozó WTO-szabályok teljes körű tiszteletben tartása mellett kerül sor. Ez a jelentés – amellett, hogy értékeli ennek jogi és technikai megvalósíthatóságát, és elmagyarázza annak korlátait – számos olyan területet is megjelöl, ahol az EU már – jogszerűen – többoldalú, kétoldalú vagy önálló eszközök révén kiterjesztette az uniós termelési előírásokat az importált termékekre. A jelentésből kiderül, hogy a termelési előírások behozatalra való alkalmazását megelőzően mindig fontos az eseti értékelés elvégzése.

A Bizottság úgy véli, hogy teljesítette a Tanács és a Parlament által számára adott technikai megbízást, amelyre e jelentés bevezető bekezdése is emlékeztetett. A Bizottság felkéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy gondosan mérlegelje az e jelentésben foglalt megállapításokat és iránymutatást, és a jövőbeli tanácskozások során vegye figyelembe őket.